

Sigalāka sutta.
Saruna ar Sigalaku – civilpersonu uzvedības kodeks.
Sutta pitaka. Mahā-vagga. Dīgha nikāya XXXI.
No pali tulkojis Narada Theri.
Uz latviešu valodu tulkojis Imants Kore

Tā es dzirdēju. Reiz Bhagavāns dzīvoja netālu no Radžagrahas pilsētas, Bambusu birzī, vietā ko dēvē par Vāveru lauku.

Tajā laikā jaunais Sigalaka, namsaimnieka dēls, uzcēlies rīta agrumā, izgāja no Radžagrahas, ar tikko mazgātām drēbēm un izskalojis matus, ar kopā saliktām plaukstām paklanījās visām pasaules pusēm – Austrumiem, Dienvidiem, Rietumiem, Ziemeļiem, Nadiram (apakšai) un Zenitam (augšai).

Tajā laikā Bhagavāns, agri no rīta ģērbies, paņēma savu bļodiņu un drēbes, devās uz Radžagrihu pēc žēlastības dāvanām. Savā ceļā viņš redzēja jauno Sigalaku tādā veidā klanoties, un šādi viņam vaicāja:

„Kāpēc Jūs, jaunais namsaimniek, uzcēlies rīta agrumā, izgājis no Radžagrihas, ar tikko mazgātām drēbēm un izskalojis matus, ar kopā saliktām plaukstām klanieties visām pasaules pusēm – Austrumiem, Dienvidiem, Rietumiem, Ziemeļiem, Nadiram un Zenitam ?”

„Kungs, mans tēvs pirms savas nāves man piekodināja : mans dēls, tev jāpielūdz sešas pasaules puses. Un es, kungs, cienot, izpildot, cildinot un ievērojot sava tēva gribu, ceļos agri no rīta, un izejot no Radžagrahas, ar tikko mazgātām drēbēm un izskalojis matus, ar kopā saliktām plaukstām paklanos sešām pasaules pusēm.”

„Jaunais namsaimnieks, cildeno mācību par sešām pasaules pusēm tādā veidā godināt nav pareizi”.

„Kā gan, kungs, vajag pareizi godināt cildeno mācību par sešām pasaules pusēm? Es justos pagodināts, kungs, ja Bhagavāns man sniegtu mācību, izskaidrotu kā pareizi jāgodina cildeno mācība par sešām pasaules pusēm.”

„Labi, jaunais namsaimnieks, klausieties un iegaumējiet; es izstāstīšu.” – „Brīnišķīgi, kungs”, atsaucās jaunais Sigalaka.

Un Bhavagāns sacīja šādi:

„Jaunais namsaimnieks, tādā veidā, kā cildens mācekļi (1) savā uzvedībā izskaudis četrus netikumus uzvedībā, (2) pa cik viņš neveic nekādas četru veidu ļaunās darbības, (3) pa cik viņš nenododas turības izšķiešanas sešiem ceļiem, tādā veidā izvairoties no šīm četrpadsmit netikumīgajām lietām, aptver sešas pasaules puses, un nostājas uz ceļa, kas ved uz uzvaru abās pasaulēs: viņš ir izredzēts šajā pasaulē un tajā pasaulē. Pēc ķermeņa sagrūšanas, pēc nāves, viņš pārdzimst laimīgajā svētītajā sfērā.

(1) „Kādi ir četri netikumi uzvedībā, kurus viņš ir izskaudis? Namsaimnieks, dzīvības iznīcināšana ir netikums, tāpat kā zādzība, laulības pārkāpšana un meli. Tādi ir četri netikumi, kurus viņš izskaudis.”

Tā teica Bhagavāns. Un tā teicis, viņš piebilda:

„Slepkavība, zādzība, meli un laulības pārkāpšana,
Šos četrus ļaunumus nekad viedie neslavē”.

(2) „Kā viņš neveic nekādu četru veidu ļaunās darbības? Viņš neveic ļaunu alku ietekmē. Viņš neveic ļaunu dusmu ietekmē. Viņš neveic ļaunu naida ietekmē. Viņš neveic ļaunu neziņas ietekmē. Viņš neveic ļaunu baiļu ietekmē.

„Tā kā cildens mācekļi nav pakļauts alku, dusmu, naida, neziņas un baiļu ietekmei, viņš neveic nekādu ļaunumu”.

Tā teica Bhagavāns. Un tā teicis, viņš piebilda:

„Kurš alku, naida vai baiļu.

Vai neziņas dēļ pārkāps Dharmu,

Visa viņa slava dzisis

Kā Mēnes rītausmā.

Kurš alku, naida vai baiļu.

Vai neziņas dēļ nekad nepārkāps Dharmu,

Viņa slava pastāvīgi pieaugs,

Kā augošs Mēnes”.

(3) „Kādi ir turības izšķiešanas seši ceļi, kādiem viņš nenododas?

(a) nodoties apreibinošām vielām, kas izraisa atkarību un goda zaudēšanu;

(b) pastaiga pa ielām nepiemērotā laikā;

(c) teatrālu izrāžu bieži apmeklējumi

(d) nodoties azartspēlēm, novedošām pie goda zaudēšanas

(e) sakari ar samaitātiem draugiem

(f) pieradums pie bezdarbības

(a) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas kad nododas apreibinošām vielām, kas izraisa atkarību un goda zaudēšanu:

(1) turības zaudēšana,

(2) iekļūšana ķildās,

(3) uzņēmība pret slimībām,

- (4) samaitātas reputācijas iegūšana,
- (5) apkaunojoša ķermeņa atsegšana,
- (6) intelekta vājināšanās.

(b) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas pastaiga pa ielām nepiemērotā laikā:

- (1) viņš pats ir neaizsargāts un neapsargāts,
- (2) viņa sieva un bērni ir neaizsargāti un neapsargāti,
- (3) viņa īpašums ir neaizsargāts un neapsargāts,
- (4) viņš tiek turēts aizdomās kaitīgās darbībās,
- (5) par viņu izplatās melīgas baumas,
- (6) viņš satiekas ar daudzām nepatīkšanām.

(c) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas teatrālo izrāžu biežiem apmeklējumiem. Viņš visu laiku domā:

- (1) kur pašreiz ir dejas?
- (2) kur pašreiz ir dziedāšana?
- (3) kur pašreiz ir mūzika?
- (4) kur pašreiz ir cimbalu spēle?
- (5) kur pašreiz ir bungošana?

(d) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas nodoties azartspēlēm:

- (1) uzvarējušais izraisa naidu,
- (2) paspēlējušais sēro par zaudēto turību,
- (3) turības zaudēšana,
- (4) uz viņa vārdiem vairs nepaļaujas tiesā,
- (5) viņu ienīst draugi un partneri,
- (6) viņam nav piekrišanas kā līgavainim, jo ļaudis runā, ka būdams spēlmanis, viņš nespēj rūpēties par sievu.

(e) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas sakariem ar samaitātiem draugiem, un tieši, kad ikviens spēlmanis, ikviens izvirtulis, ikviens dzērājs, ikviens blēdis, ikviens krāpnieks, ikviens kauslis ir draugs un biedrs.

(g) „Ir, jaunais namsaimnieks, šādas sešas kaitīgās sekas pieradumam pie bezdarbības:

Viņš nestrādā, teikdams:

- (1) ka pārāk auksts,
- (2) ka pārāk karsts,
- (3) ka pārāk vēls,
- (4) ka pārāk agrs,
- (5) ka viņš ir ļoti izsalcis,
- (6) ka viņš ir par daudz pieēdies.

Tādā veidā dzīvodams, viņš atstāj nepildītus daudzus pienākumus, nevienu savu turību, bet iepriekš iegūtā turība tiek izšķiesta”.

Tā teica Bhagavāns. Un, tā pateicis, viņš vēl piebilda:

„Tāds ir pudeles brālis, tāds saka, „draugs, draugs” tikai klātbūtnē; tāds ir draugs un biedrs tikai tad, kad izdevīgi.

Ilga gulēšana, laulības pārkāpšana, aizkaitināmība, nelabvēlība, samaitāti draugi, skopums – seši iemesli, kas sagrauj cilvēku.

Cilvēks, kuram ir samaitāti biedri un draugi, sliecas uz sliktiem ceļiem, tādu gaida krahs abās pasaulēs – šajā un nākamajā.

Kauliņu spēle, sievietes, alkohols, dejas, dziedāšana, gulēšana dienā, pastaigas nepiemērotā laikā, slikti draugi, skopums – deviņi iemesli, kas sagrauj cilvēku.

Kurš nododas kauliņu spēlei un reibinošajiem dzērieniem, iet pie sievietēm, kuras citiem dārgas kā pati dzīve, saietas ar negodīgiem, bet ne ar vecajiem – tāds iznīkst kā dilstošs mēness.

Kurš dzer, nabags, paspēlējies, nevar atdzerties, bieži apmeklē dzertuves, slīkst parādos kā akmens upē, ātri iemanto sliktu slavu sev un savai ģimenei.

Kurš radis gulēt dienā, un rosās līdz vēlai naktij, vienmēr dzēris un izlaidīgs, nav derīgs namsaimnieka dzīves veidam.

Kurš saka, ka pārāk karsts, pārāk auksts, pārāk vēls, un atstāj nepadarītus darbus, tādām iet garām labas iespējas.

Taču tāds, kurā nepievērš aukstumam vai karstumam lielāku vērību kā zāles stiebrim, un vīrišķīgi izpilda savus pienākumus, nelaiž garām veiksmi’.

„Jaunais namsaimnieks, šādi nākamie četri jāpazīst kā ienaidnieki draugu veidolā:

- (1) tas, kurš piesavinās drauga īpašumus,
- (2) tas, kurš palīdz tikai vārdos,
- (3) tas, kurš glaimo,
- (4) tas, kurš izputina.

(1) Četros veidos, jaunais namsaimnieks, vajag pazīt drauga veidolā ienaidnieku tādu, kurš piesavinās īpašumu:

- (1) viņš piesavinās sava drauga mantu,
- (2) viņš dod maz, bet prasa daudz,
- (3) viņš pilda savus pienākumus tikai aiz bailēm,
- (4) viņš biedrojas tikai dēļ pašlabuma.

(2) Četros veidos, jaunais namsaimnieks, vajag pazīt drauga veidolā ienaidnieku tādu, kurš palīdz tikai vārdos:

- (1) viņš sniedz draudzīgus solījumus tikai attiecināmus uz pagātņi,
- (2) viņš sniedz draudzīgus solījumus tikai attiecināmus uz nākotņi,
- (3) viņš cenšas iegūt stāvokli tikai pateicoties tukšiem vārdiem,
- (4) kad nepieciešama palīdzība, viņš atrunājas, ka nevar.

(3) Četros veidos, jaunais namsaimnieks, vajag pazīt drauga veidolā ienaidnieku tādu, kurš glaimo:

- (1) viņš atzinīgi novērtē sava drauga sliktos darbus,
- (2) viņš atzinīgi nenovērtē sava drauga labos darbus,
- (3) viņš slavē draugu tā klātbūtnē,
- (4) viņš runā sliktu par draugu tā prombūtnē.

(4) Četros veidos, jaunais namsaimnieks, vajag pazīt drauga veidolā ienaidnieku tādu, kurš izputina:

- (1) viņš ir biedrs nodoties apreibinošajām vielām, kas izsauc atkarību un goda zaudēšanu,
- (2) viņš ir biedrs pastaigām pa ielām nepiemērotā laikā,
- (3) viņš ir biedrs teatrālo izrāžu biežam apmeklējumam,
- (4) viņš ir biedrs nodoties azartspēlēm, novedošām pie goda zaudēšanas.”

Tā teica Bhagavāns. Un, tā pateicis, viņš vēl piebilda:

„ Draugs, tas, kurš piesavinās drauga īpašumus,
 Draugs, kurš palīdz tikai vārdos,
 Draugs, kurš glaimo,
 Draugs, kurš izputina,
 Šos četrus gudrie uzskata par ienaidniekiem,
 Turies no tiem pa gabalu, kā no bīstama ceļa.

Jaunais namsaimnieks, nākamos četrus vajag pazīt kā sirsnīgus draugus:

- (1) kurš palīdz,
- (2) kurš paliek vienāds kā priekos tā bēdās,
- (3) kurš sniedz vērtīgu padomu,
- (4) kurš jūt līdzī.

(1) Četrus veidos, jaunais namsaimnieks, jāpazīst tāds, kurš palīdz, kā sirsnīgu draugu:

- (1) viņš nesavtīgi sargā,
- (2) viņš nesavtīgi sargā turību,
- (3) viņš sniedz patvērumu briesmu brīžos,
- (4) kad viņam kas uzticēts, viņš sniedz divkārt

(2) Četrus veidos, jaunais namsaimnieks, jāpazīst tāds, kurš paliek vienāds kā priekos tā bēdās, kā sirsnīgu draugu:

- (1) viņš atklāj savus noslēpumus,
- (2) viņš sargā jūsu noslēpumus,
- (3) viņš nepamet nelaimē,
- (4) viņš gatavs ziedot savu dzīvību jūsu dēļ.

(3) Četrus veidos, jaunais namsaimnieks, jāpazīst tāds, kurš sniedz vērtīgu padomu, kā sirsnīgu draugu:

- (1) viņš attur no ļauna veikšanas,
- (2) viņš mudina darīt labu,
- (3) viņš atklāj to, kas jums nav zināms,
- (4) viņš parāda ceļu uz debesīm.

(4) Četrus veidos, jaunais namsaimnieks, jāpazīst tāds, kurš jūt līdzī, kā sirsnīgu draugu:

- (1) viņš nepriecājas par jūsu neveiksmi,
- (2) viņš priecājas par jūsu uzplaukumu,
- (3) viņš neļauj draugiem par jums runāt sliktu,
- (4) viņš slavē tos, kuri par jums labi izsakās.

Tā teica Bhagavāns. Un, tā pateicis, viņš vēl piebilda:

„Draugs, kurš palīdz,
Draugs priekos un bēdās,
Draugs, kurš sniedz labus padomus,
Un draugs, kurš jūt līdz –
Šos četrus gudrie uzskata par draugiem
Un par tiem uzticīgi rūpējas,
Kā rūpīga māte par savu bērnu.
Gudrie un tikumīgie mirdz kā liesmojoša uguns.
Tas, kurš iegūst turību, nenodarot ļaunu,
Līdzinās bitei, medu vācošai,
Turība viņam pieaug
Ātri, kā skudru pūznis.
Iegūstot turību šādā veidā,
Gudrais, piemērots namsaimnieka dzīvei,
Sadala savu bagātību četrās daļās:
Tā viņš iemanto draudzību.
Vienu daļu viņš izmanto savām vajadzībām,
Divas daļas iegulda savā uzņēmumā,
Bet ceturto daļu paglabā nebaltām dienām.

„Un kādā veidā, jaunais namsaimnieks, cildens māceklis pareizi godina sešas pasaules puses?

Lūk, kas jāuzskata par sešām pasaules pusēm. Vecāki jāuzskata par Austrumiem, skolotāji jāuzskata par Dienvidiem, sieva un bērni par Rietumiem, draugi un partneri par Ziemeļiem, kalpi un strādnieki par Nadiru, vientuļnieki un brahmaņi par Zenītu.
Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, vecākus kā Austrumus, jāgodina viņu bērniem:

- (1) es apgādāšu viņus, mani apgādājušus,
- (2) es izpildīšu viņu pienākumus,
- (3) es saglabāšu ģimenes tradīciju,
- (4) es centīšos būt sava mantojuma cienīgs,
- (5) bez tam, es izdalīšu ziedojumus savu mīrušo radnieku piemiņas vārdā.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, vecāki, kurus bērni godina kā Austrumus, izrāda savu laipnību bērniem:

- (1) viņi attur tos no netikumiem,
- (2) viņi mudina tos darīt labu,
- (3) viņi apmāca tos amatā,
- (4) viņi nokārto tiem atbilstošu laulību,
- (5) atbilstošā brīdī viņi tiem piešķir mantojumu.

Ar šiem pieciem veidiem bērni savus vecākus šādi godina kā Austrumus, un vecāki izrāda savu laipnību bērniem. Tā viņi aptver Austrumus, padarīdami tos drošus un pasargātus.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, māceklim jāgodina skolotājs kā Dienvidi:

- (1) pieceloties un sveicinot,
- (2) rūpējoties par viņu,
- (3) dedzīgi mācoties,
- (4) ar personisko piepūli,
- (5) ar pagodinošu uzmanību uz klausīt mācību.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, skolotāji, kurus mācekļi šādi godina kā Dienvidus, izrāda savu laipnību:

- (1) viņi apmāca tos vislabākajās mācībās,
- (2) viņi seko to labai zināšanu apguvei,
- (3) viņi apmāca tos mākslā un zinātnē,
- (4) viņi tos iepazīstina ar draugiem un partneriem,
- (5) viņi it visur nodrošina to drošību.

Šādos piecos veidos, skolotāji, kurus mācekļi šādi godina kā Dienvidus, izrāda viņiem savu laipnību. Tā viņi aptver Dienvidus, padarot tos drošus un pasargātus.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, vīram jāgodina sieva kā Rietumi:

- (1) būt laipnam pret viņu,
- (2) nenicināt viņu,
- (3) būt viņai uzticīgam,
- (4) nodot viņai pilnvaras,
- (5) nodrošināt viņu ar rotaslietām.

Piecos veidos, sieva, kuru vīrs šādi godina kā Rietumus, izrāda savu laipnību:

- (1) viņa labi veic savus pienākumus,
- (2) viņa ir viesmīlīga pret radniekiem un apkārtējiem,
- (3) viņa ir uzticīga,
- (4) viņa pasargā to, ko viņš atnesis,
- (5) viņa ir prasmīga un centīga savu pienākumu pildīšanā.

Šādos piecos veidos, sieva, kuru vīrs šādi godina kā Rietumus, izrāda viņam savu laipnību. Tā viņi aptver Rietumus, padarot tos drošus un pasargātus.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, ģimenes loceklim jāgodina savi draugi un partneri kā Ziemeļi:

- (1) ar devīgumu,
- (2) ar laipnu runu,
- (3) būt izpalīdzīgam,
- (4) būt taisnīgam,
- (5) būt sirsnīgam, patiesam.

Piecos veidos, draugi un partneri, kurus ģimenes loceklis šādi godina kā Ziemeļus, izrāda savu laipnību:

- (1) viņi aizsargā to, kad viņš ir vājš,
- (2) viņi pasargā tā īpašumu, kad viņš ir vājš,
- (3) viņi sniedz patvērumu, kad viņš ir briesmās,
- (4) viņi nepamet viņu nelaimē,
- (5) viņi izrāda uzmanību viņa ģimenei.

Šādos piecos veidos, draugi un partneri, kurus ģimenes loceklis godina kā Ziemeļus,, izrāda viņam savu laipnību. Tā viņi aptver Ziemeļus, padarot tos drošus un pasargātus.

Piecos veidos, saimniekam jāgodina savi kalpi un strādnieki kā Nadirs:

- (1) nozīmējot viņiem darbus atbilstoši to spējām.
- (2) nodrošināt viņus ar pārtiku un nopelnīto algu,
- (3) rūpēties par viņiem to slimības laikā,
- (4) dalīties ar viņiem visos gardumos,
- (5) laiku pa laikam viņiem piešķirt atpūtu.

Piecos veidos, kalpi un strādnieki, kurus saimnieks šādi godina kā Nadiru, izrāda savu laipnību:

- (1) viņi pieceļas agrāk par viņu,
- (2) viņi liekas gulēt pēc viņa,
- (3) viņi ņem tikai to, ko viņiem sniedz,
- (4) viņi labi pilda savus pienākumus,
- (5) viņu uztur viņa labo vārdu un slavu.

Šādos piecos veidos, kalpi un strādnieki, kurus saimnieks godina kā Nadiru, izrāda viņam savu laipnību. Tā viņi aptver Nadiru, padarot to drošu un pasargātu.

Piecos veidos, jaunais namsaimnieks, namsaimniekam jāgodina vientuļnieki un brahmaņi kā Zenits:

- (1) patīkamiem vārdiem,
- (2) patīkamiem darbiem,
- (3) patīkamām domām,
- (4) turot māju viņiem atvērtu,
- (5) nodrošinot viņu materiālās vajadzības.

Sešos veidos, vientuļnieki un brahmaņi, kurus namsaimnieks šādi godina kā Zenitu, izrāda savu laipnību:

- (1) viņi attur to no netikuma,
- (2) viņi pārlicina to darīt labu,
- (3) viņi labsirdīgi mīl viņu,
- (4) viņi mudina viņu uz klausīt to, ko vēl nav dzirdējis,
- (5) viņi izskaidro to, ko viņš jau ir dzirdējis,
- (6) viņi norāda ceļu uz debesu stāvokli.

Šādos sešos veidos, vientuļnieki un brahmaņi, kurus saimnieks godina kā Zenitu, izrāda viņam savu laipnību. Tā viņi aptver Zenitu, padarot to drošu un pasargātu.”

Tā teica Bhagavāns. Un, tā pateicis, viņš vēl piebilda:

„Māte un tēvs – Austrumi,
Skolotāji – Dienvidi,
Sieva un bērni – Rietumi,
Draugi un partneri – Ziemeļi,
Kalpi un strādnieki – Nadirs,
Vientuļnieki un brahmaņi – Zenits;
Kurš ir derīgs namsaimnieka dzīvei,
Tam jāšveicina šīs sešas pasaules puses.

Kurš ir gudrs un tikumīgs,
Lēnprātīgs un apķērīgs
Kautrīgs un atbildīgs,
Tas var sasniegt cieņu.

Kurš ir enerģisks un nav slinks,
Un nelaimē nesalūzt,
Nevainojams manierēs un gudrs,
Tas var sasniegt cieņu.

Kurš ir viesmīlīgs un draudzīgs,
Devīgs un izpalīdzīgs,
Vadītājs, skolotājs, līderis,
Tas var sasniegt cieņu.

Augstsirdība, patīkama runa,
Noderīgums citiem,
Taisnīgs pret visiem,
Kā to situācija prasa.

Ar šo četrus uzvarošo ceļu palīdzību griežas pasaule,
Kā ar spieķu palīdzību griežas rats.
Ja pasaulē to nav,
Ne mātē, ne tēvs nesaņem
Cieņu un godbijību no saviem bērniem.
Tā, kā pasaulē augstu vērtē
Šos četrus uzvarošos ceļus,
Tā viņi sasniedz cieņu,
Un patiesi pelna uzslavu.

Kad Bhagavāns tā teica, Sigalaka, jaunais namsaimnieks, izsaucās:
„Lieliski, kungs, lieliski! It ā kāds nostatītu taisni to, kas bija apkritis, vai parādījis to,
kas bija apslēpts, vai parādījis ceļu tam, kas bija nomaldījies, vai iededzis lampu
tumsā, lai katrs, kam ir acis, spētu redzēt. Tā Svētītais dažādos veidos izskaidrojīs
mācību. Es pieņemu patvērumu Budā, Dharmā un Sanghā. Lai Svētītais pieņem mani
kā pasaulīgo sekotāju; kā tādu, kas pieņēmis patvērumu no šīs dienas līdz dzīves
beigām.”

